

fusio minuetur; sed magis augetur, in alieno vituperio suum vituperium magis perpendens (1). Quod enim ex tali causa confusio minuatur, contingit (2) ex hoc quod verecundia respicit aestimationem hominum, quae ex consuetudine redditur leuior; sed tunc confusio respicit aestimationem Dei, quae est secundum veritatem de quolibet peccato, sive sit unius tantum, sive multorum.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod omnia merita vel demerita simul aliquis videbit, sua et aliena, in instanti; quod quidem de beatis facile credi potest, quia omnia in uno videbant, et sic non est inconveniens quod simul plura videant; sed in damnatis, quorum intellectus non est elevatus ut possit Deum videre, et in eo omnia alia, est magis difficile.

Et ideo alii dicunt, quod mali simul omnia videbant in genere sua peccata; et hoc sufficit ad accusationem illam quae debet esse in iudicio, vel absolute; non autem videbunt simul omnia descendendo ad singularia. Sed hoc etiam non videtur consonum dictis Augustini, 20 de Civ. Dei (cap. 14), qui dicit, quod omnia mentis intuitu enumerabuntur; quod autem in genere cognoscitur, non enumeratur.

Unde potest eligi media via, quod singula considerabunt, non tamen in instanti, sed in tempore brevissimo, divina virtute ad hoc adjuvatur; et hoc

(1) Nicolai: dum alieno vituperio suum vituperium magis perpendit.
 (2) Al. conuenit.

DISTINCTIO XLIV.

De aetate et statura resurgentium.

Solent autem nonnulli percontari et quaerere, an in eadem aetate et statura corporis omnes resurrecturi sint. Quidam putaverunt omnes resurrecturos secundum mensuram aetatis et staturae Christi, ideo quia Apostolus ait (Ephes. 4, 12): "Donec occurrant omnes in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi." Sed his verbis non eadem resurgentibus assignatur statura, sed aetas. Omnes enim in eadem aetate resurgant in qua Christus mortuus est et resurrexit, eque aetate aetatis mortui fuerint. Virum autem posuit, non ut distingueret sexum, sed ut significaret perfectionem virium, quam tunc habebunt; sed non omnes eandem staturam corporis obtinebunt. Unde Augustinus (lib. 22 de Civ. Dei, cap. 13): "Non ait, in mensuram corporis vel staturae, sed aetatis, quia unusquisque suam recipiet mensuram corporis, quam vel habuit in iuventute, etiam si senex obit, vel fuerat habiturus, si ante est defunctus." Aetas vero erit illa ad quam pervenit Christus, scilicet juvenilis, ut circa triginta annos. Frigida enim duorum annorum et trium mensium erat aetas Christi, in qua mortuus est et resurrexit. Non est autem fas dicere, quod in resurrectione excedat corpori magnitudo, quam nec habuit hic (1), nec erat habiturus diu vivendo; nec maiora corpora redigenda sunt ad modum domus corporis. Periret enim multum de illis corporibus, cum nec periturus sit capillus, ut ait Dominus (Luc. 21, 18): "Capillus de capite vestro non peribit."

Quod resurget quidquid fuit de substantiali et natura corporis, et in eadem parte corporis.

Non (2) enim perit Deo terrena materies, de qua mor-

(1) Al. deest hic.
 (2) Nicolai: Perit etiam in Enchiridio cap. 88. Non enim est.

est quod Augustinus dicit ibidem, quod mira celeritate enumerabuntur. Nec hoc est impossibile; quia in quolibet parvo tempore sunt infinita instantia in potentia.

Et per hoc patet responsio ad utramque partem.

Expositio textus.

In jussu, et in voce Archangeli, et in tuba Dei descendet de caelo. Potest per haec tria idem significari, ut illa vox dicatur *jussus* quantum ad virtutem, quia ei corpora mortuorum obediunt; vox *Archangeli*, id est Christi, qui est Princeps Angelorum, quantum ad dignitatem proferentis; *tuba* quantum ad evidentiam. Vel *jussus* refertur ad causam principalem, scilicet divinam virtutem, cui obediunt omnia; vox *Archangeli* ad ministerium Angelorum; sed *tuba* ad operationem hominis Christi; haec enim tria in resurrectione operabuntur.

Unde rationabiliter putari potest, peccata hic per poenitentiam tecta et deleta, illic etiam tegi aliis. Sustinendo Magistrum potest dici, quod peccata iustorum non venient in notitiam ut peccata, sed ut dimissa; sic enim considerantur ejuslibet occurrent. Unde ex hoc non sequitur confusio, sed gloria. Dicuntur autem tegi, in quantum Deus ea non videt ad puniendum, sicut exponit Glossa (Augustini) super illud Psal. 51: *Beati quorum remissae sunt iniquitates etc.*

Contra vero scribens ad Marcellam Hieronymus testari videtur. Quidam dicunt quod Hieronymus non dixit hoc asserendo, sed opinionem ejusdam Graeci recitando.

talium creatur caro; sed in quolibet pulverem cineremve solvatur, in quolibet halitus aurisque diffusit, et in quantumcumque substantiam, vel in ipsa elementa, cumque aliorum corporum substantiam, vel in ipsa elementa, veratur, in quorumcumque animalium vel hominum ebium carneumque movetur, illi animae in puncto temporis redit bit (1) quae illam carnem primitus, ut homo fuerit, crearet, viveret, animavit. Ipsa ergo terrena materies, quae discedente anima fit cadaver, non ita in resurrectione reparabitur, ut ea quae dilabuntur, et in alias atque rerum species vertuntur, quamvis ad corpus redeant, unde dilapsa sunt, ad easdem quoque corporis partes ubi fuerunt, redire necesse sit. Alioquin si capillis redit quod tam crebra tonsura detrahit, si unguibus quod toties dampsi exsecio, immoderata et indecens cogitantibus resurrectionem carnis, et ideo non credentibus, occurrat infirmitas (2). Sed quemadmodum si statura ejuslibet solubilis metalli igne liqueceret, vel contereretur in pulverem, vel confunderetur in massam, et eam vellet artifex rursus ex illius materia et qualitate reparare, nihil interesset ad ejus integritatem, quae particula materiae cui membro statura rediret, dum tamen totum ex quo constituta fuerat, restituta resumeret; ita Deus mirabilis atque ineffabilis artifex de toto quo caro nostra extiterat, eam mirabili celeritate restituit: nec aliquid attinebit ad ejus reintegrationem, utrum capilli ad capillos redeant, et ungues ad unguem, an quidquid eorum perierat, mutetur in carnem, et in partes alias revocetur, curante artificis providentia, ne quid indecens fiat. Indecorum quippe aliquid ibi non erit; sed quidquid futurum est, hoc decebit: quia nec futurum est, si non decebit. (Ex Augustino in Enchirid., cap. 88).

(1) Nicolai: reddit, ut Augustini testis. Supple. Deus.
 (2) Al. infirmitas.

Quod sancti sine omni deformitate resurgunt.

Hoc autem in corporibus sanctorum intelligendum est, de quibus consequenter adjungit (Augustinus ibid., cap. 91): "Resurgunt ergo sanctorum corpora sine ullo vitio, sine ulla deformitate, sicut sine ulla corruptione, onere, difficultate; in quibus tanta felicitas, quanta felicitas erit, propter quod et spiritualia dicta sunt, cum proculdubio corpora sint futura, non spiritus." Ex his apparet quod una erit aetas omnium resurgentium, scilicet juvenilis; statura vero diversa, scilicet quam quisque habuerit in juvenili aetate, vel erat habiturus, si ante est defunctus. Nec de substantia qua hominis caro creatur, aliquid peribit; sed omnium particularum ante dispersarum collectio reintegrabitur naturalis substantia corporis; sanctorumque corpora sine omni vitio fulgida sicut sol resurgent, praecisus cunctis deformitatibus quas hic habuerunt.

Si vali tunc habeant quas hic habuerunt deformitates.

De reprobis autem quaeri solet, an cum deformitatibus hic habitis resurgant. Hoc autem Augustinus non asserit, sed dubium relinquit, ita inquiens (in Enchirid., cap. 92): "Quicumque ab illa perditionis massa quae per Adam facta est, non liberantur per Christum, resurgent quidem etiam ipsi unusquisque cum sua carne, sed ut cum diabolo ejusdemque angelis pugnaturi. Utrum vero ipsi cum vitis et deformitatibus suorum corporum resurgant, quaecumque in eis gestarunt, inquirendo laborare quid opus est? Non enim fatigare nos debet incerta eorum habitudo vel palehritudo, quorum erit certa et sempiterna damnatio." Ecce non delinquit, an tunc habeant deformitates quas hic habuerunt reproborum corpora.

Quia non consumerunt corpora quae tunc ardeant.

Si vero quaeritur de corporibus malorum, quomodo in igne ardeant et non consumerunt, Augustinus (de Civ. Dei lib. 21, cap. 5) variis exemplis astruit, et sempiternis ignibus ea ardere, et non consumi illa combustione; sicut animus, cujus praesentia corpus vivit, et doerem pati potest, et mori non potest. Hoc enim erit tunc in corporibus damnatorum quod nunc esse scimus in animis omnium.

Si daemones corporali igne cremantur.

Quaeri etiam solet, an daemones corporali igne ardeant. Ad quod Augustinus respondens ait (de Civ. Dei, lib. 20, cap. 10): "Cur non dicamus, quamvis miris, veris tamen modis etiam spiritus incorporeos posse poena corporalis ignis affligi; si spiritus hominum, etiam ipsi incorporei, et tunc poterunt includi corporalibus membris, et tunc poterunt corporum suorum vinculis insolubilibus alligari? Gehenna illa quae stagium ignis et sulphuris dicta est, incorporeus ignis erit; et cruciabit damnatorum corpora, hominum vel daemorum; sed solida hominum, aerea daemorum; unis enim utriusque ignis erit, ut Veritas ait." De quo igne si quaeritur qualis vel ubi sit, Augustinus sic respondet (ibid., cap. 16): "Ignis aeternus ejusmodi sit, et in quo mundi vel rerum parte futurus sit, hominem seere arbitrari neminem, nisi forte cui Spiritus divinus ostendit."

Si animae sine corporibus sentiunt ignem corporalem.

Cum autem constet animas igne materiali in corporibus cruciandas, quaeri solet, an interim autem resurrectionem corporum, animae defunctorum reproborum materiali igne cremantur. De hoc Julianus Tolotanae Ecclesiae Episcopus, Gregorius dicta secutus, ita scripsit (1): "Si viventis hominis"

(1) Nirivum in tractatu qui Prognosticon inscribitur, lib. 2, cap. 17, tom. 9 Bibliothecae PP. ubi Gregorius expresse etiam. Sumptum autem est ex lib. 4 Dialogorum, cap. 29 (Ex edit. P. Nicolai).

Divisio textus.

Postquam determinavit Magister de conditionibus resurrectionis, hic determinat de conditionibus resurgentium; et dividitur in partes duas: in prima

incorporeus spiritus tenetur in corpore, cur non post mortem etiam corporeo igne tenetur? Teneatur pro igne spiritum dicimus, ut in tormentis ignis sit, videndum atque sentiendo. Quod autem non solum videndo, sed etiam experiendo, anima ignis tormentum patiatur, ex Evangelio colligitur ubi Veritas voce dives mortuus dicitur in inferno sepultus, cujus anima quod in igne tenetur, insinuat, cum Abraham deprecatur dicens (Luc. 16, 24): "Mille Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam: quia crucior in ignibus Veritas neque peccatorem divitem damnatum in ignibus Veritas neque? Præcipue cum humanam animam corporis similitudinem habere doceat Augustinus, ita inquiens (super Gen. ad litteram, lib. 12, cap. 33): "Profiteri animam habere posse similitudinem corporis et corporalium omnino membrorum, quisquis renuit, potest negare animam esse quae in somnis videtur vel ambulare se vel sedere, vel huc atque illic gressu vel etiam volatu ferri. Hoc enim (1) sine quacumque similitudine corporis non fit. Proinde si haec similitudinem etiam apud inferos gerit, non corporealem, sed corpori similem; ita etiam in locis videtur esse non corporalibus, sed corporalium; similibus, sive in regione sive in doloribus." In Cassiani etiam voluminibus legitur (2), quod non sint otiosae neque nihil sentiant, cum dives ille in inferno se flammam cruciarum clamat. Unde probatur animas defunctorum non solum suis sensibus non privari, sed nec isti affectibus, se licet specie, tristitia, gaudio ac metu, carere; et ex his quae sibi in illo generali examine reservantur, eas quidem jam incipere praegustare.

De abortivis fetibus, et monstris.

Illud etiam investigare oportet, si abortivi fetus et monstra resurgant, et qualem De quo Augustinus ita ait (in Enchirid., cap. 83): "Occurrit de abortivis fetibus quaestio, qui jam nati sunt in utero matrum, sed non ita ut jam possint renasci. Si enim resurrectorus eos dixerimus, de his qui jam formati sunt, tolerari potest utamque quod dicitur. Informes vero qui non procrevissent procreantibus, sicut semina quae concepta simul non fuerunt? Scrupulose quidem inter doctores quaeri ac disputari potest, quando incipit homo in utero vivere, an sit quaedam vita occulta quae nonnullum in motibus viventis appareat. Negare enim vixisse puerperia, quae ideo membratim exsiccant, ut ejiciantur ex utero praegravantium, nec matres etiam, si mortua ibi relinquuntur, occidant, imprudentia nimia videtur. Ex quo autem incipit homo vivere, ex illo utique jam mori potest. Mortuus vero, ubicumque illi potuit mors evenire, quomodo ad resurrectionem non pertinere, reperire nequeo. Neque enim et monstra quae nascentur et vivunt, quantumlibet cito moriantur, aut resurrectione regenerabuntur, aut ita resurrectura credenda sunt; sed potius correctae eorum emendataeque naturae. Absit enim ut illum bimembrem quem nuper natum in oriente fratres fidelissimi (3) qui eum viderunt, retulerunt, et sanctus Hieronymus (4) scriptum reliquit, et unum hominem duplicem, ac non potius duos (quod futurum erat, si genui nascerentur) resurrectorus aestimemus. Ita et cetera quae nimia deformitate monstra dicuntur, ad humanae naturae figuram in resurrectione revocabuntur."

(1) Al. deest enim.
 (2) Collat. 1, cap. 14, ubi paulo plenius (Ex edit. P. Nicolai).
 (3) Al. fidelium.
 (4) Augustinus: sanetae memoriae Hieronymus Presbyter. Sumptum est autem ex Hieronymi epist. 252, ad Vivientem.

parte determinat de conditionibus resurgentium qui ad perfectionem humanae naturae pervenerunt; in secunda de conditionibus illorum qui in praesenti vita praedicta perfectione caruerunt, scilicet de abortivis fetibus, ibi: *Illud etiam investigare oportet*

etc. Prima in duas: in prima determinat conditiones resurgentium beatorum; in secunda conditiones malorum, ibi: *De reprobis autem quaeri solet etc.* Prima in tres: in prima determinat resurgentium aetatem, et staturam; in secunda corporum integritatem, ibi: *Non enim perit Deo terrena materies;* in tertia eorum gloriam, ibi: *Hoc autem in corporibus sanctorum intelligendum est.*

De reprobis autem quaeri solet, an cum deformatibus hic habitis resurgant. Hic determinat conditiones reproborum: et primo quantum ad reprobationem naturae; secundo quantum ad passionem poenae, ibi: *Si vero quaeritur de corporibus malorum quomodo in igne ardeant et non consumantur, Augustinus variis exemplis astruit.* Et circa hoc duo facit: primo ostendit quomodo corpora reproborum poterunt poenam pati; secundo ostendit idem de spiritibus damnatorum, ibi: *Quaeri etiam solet, an daemones corporali igne ardeant.* Et circa hoc duo facit: primo ostendit quomodo spiritus daemonum sunt passibiles ab igne corporali; secundo ostendit idem de spiritibus damnatorum, ibi: *Cum autem constet animas igne materiali in corporibus cruciantur, quaeri solet etc.*

QUAESTIO I.

Hic est triplex quaestio circa conditionem resurgentium. Prima de his quae communiter ad bonos et malos pertinent. Secunda de his quae pertinent tantum ad bonos. Tertia de his quae spectant tantum ad malos.

Circa primum quaeruntur tria: 1.º de identitate resurgentium; 2.º de integritate corporum; 3.º de qualitate ipsorum.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum idem corpus anima resumatur in resurrectione.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod non idem corpus anima resumatur in resurrectione. 1.º Corinth. 15, 57: *Non corpus quod futurum est seminatur, sed nudum granum.* Sed Apostolus ibi comparat mortem seminatio, et resurrectionem pullulationi. Ergo non idem corpus quod per mortem deponitur, in resurrectione resumitur.

2. Praeterea, cuilibet formae aptatur materia secundum suam conditionem, et similiter cuilibet agenti instrumentum. Sed corpus comparatur ad animam sicut materia ad formam, et instrumentum ad agentem. Cum ergo anima in resurrectione non sit ejusdem conditionis sicut modo est; quia vel transferetur totaliter in caelestem vitam, cui inhaesit vivens in mundo; vel deprimetur in brutalem, si brutaliter vixit in hoc mundo: videtur quod non resumatur idem corpus, sed vel caeleste, vel brutale.

3. Praeterea, corpus humanum usque ad elementa post mortem resolvitur, ut supra dictum est. Sed illae partes elementorum in quas corpus humanum resolutum est, non conveniunt cum corpore humano quod in ea resolutum est, nisi in materia prima, quomodo quaelibet aliae elementorum partes cum praedicto corpore conveniunt. Si autem ex aliis partibus elementorum corpus formaretur, non diceretur idem numero. Ergo nec si ex illis partibus reparatur, corpus erit numero idem.

4. Praeterea, impossibile est esse idem numero ejus partes essentielles sunt alia numero. Sed forma mixti, quae est pars essentialis corporis humani, sicut forma ejus, non poterit eadem resumitur. Ergo corpus non erit idem numero. Probatio mediae. Illud enim quod penitus credit in non ens, non potest idem numero resumitur; quod patet ex hoc, quia non potest esse idem numero ejus est esse diversum. Sed esse interruptum, quod est actus entis, est diversum, sicut quilibet alius actus interruptus. Sed forma mixtionis penitus credit in non ens per mortem, cum sit forma corporalis, et similiter qualitates contrariae ex quibus fit mixtio. Ergo forma mixtionis non redit eadem numero.

Sed contra est quod dicit Job 19, 26: *In carne mea videbo Deum Salvatorem meum.* Loquitur autem de visione post resurrectionem: quod patet ex hoc quod praecedit: *In novissimo die de terra resurrecturus sum.* Ergo idem numero corpus resurget. Praeterea, sicut Damascenus dicit in 4 lib. (cap. 28), *resurrectio est ejus qui (1) cecidit secunda resurrectio.* Sed hoc corpus quod nunc gerimus, per mortem cecidit. Ergo idem numero resurget.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod non sit idem numero homo qui resurget. Sicut enim dicit Philosophus, 2 de Generatione (text. 14), *quaecumque habent speciem corruptibilem motam, non reiteratur eadem numero.* Sed talis est substantia hominis secundum praesentem statum. Ergo post mutationem mortis non potest reiterari idem numero.

2. Praeterea, ubi est alia et alia humanitas, non est idem homo numero; unde Socrates et Plato sunt duo homines, et non unus homo, quia alia est humanitas utriusque. Sed alia est humanitas hominis resurgentis ab ea quam nunc habet. Ergo non est idem homo numero. Media potest probari dupliciter. Primo, quia humanitas quae est forma totius, non est forma et substantia sicut anima, sed est forma tantum: hujusmodi autem formae penitus cedunt in non ens; et sic non possunt reiterari. Secundo, quia humanitas resultat ex conjunctione partium; sed non potest eadem numero conjunctio resumitur quae prius fuit, quia iteratio identitati opponitur. Iteratio enim numerum importat, identitas autem unitatem, quae se non compatiuntur. In resurrectione autem conjunctio iteratur. Ergo non est eadem conjunctio; et sic nec eadem humanitas, nec idem homo.

3. Praeterea, unus homo non est, si est plura animalia. Ergo si non est idem animal, non est unus numero homo. Sed ubi non est idem sensus, non est idem animal: quia animal definitur per sensum primum, scilicet tactum, ut patet 2 de Anima (text. 17 et 18). Sensus autem cum non maneat in anima separata, ut quidam dicunt, non possunt idem numero resumitur. Ergo in resurrectione non erit homo resurgens idem animal in numero; et sic nec idem homo.

4. Praeterea, materia statuae principalior est in statua quam materia hominis in homine: quia artificialia tota sunt in genere substantiae ex materia, sed naturalia ex forma, ut patet per Philosophum in 2 Physic. (text. 12), et Commentator idem di-

(1) Forte quod.

cit in 2 de Anima. Sed si statua ex eodem aere reficiatur, non est eadem numero. Ergo multo minus, si homo ex eisdem partibus reficiatur, non erit idem homo numero.

Sed contra est quod dicitur Job 19, 27: *Quem visurus sum ego ipse . . . et non alius;* et loquitur de visione post resurrectionem, et supra dictum est. Ergo idem numero homo resurget.

Praeterea, Augustinus dicit, 8 lib. de Trinit. (cap. 8), quod resurgere nihil aliud est quam reviviscere. Nisi autem idem homo numero rediret ad vitam qui mortuus est, non diceretur reviviscere. Ergo non resurget; quod est contra fidem.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod oporteat pulveres humani corporis ad eandem partem corporis quae in eis dissoluta est, per resurrectionem redire. Quia secundum Philosophum in 2 de Anima (text. 9), sicut se habet tota anima ad totum corpus, ita pars animae ad partem corporis, ut visus ad pupillam. Sed oportet quod post resurrectionem corpus resumatur ab anima eadem. Ergo oportet quod etiam partes corporis resumantur ad eandem membra, in quibus eisdem partibus animae perficiantur.

2. Praeterea, diversitas materiae facit diversitatem in numero. Sed si pulveres non redeant ad eandem partes, singulae partes non reficiantur ex eadem materia ex qua prius constabant. Ergo non erunt eadem numero. Sed si partes sunt diversae, et totum erit diversum: quia si partes comparantur ad totum sicut materia ad formam, ut patet 2 Physic. (text. 51). Ergo non erit idem numero homo; quod est contra veritatem resurrectionis.

3. Praeterea, resurrectio ad hoc ordinatur quod homo operum suorum mercedem accipiat. Sed diversis operibus meritorius vel demeritorius diversae partes corporis deseruiunt. Ergo oportet quod in resurrectione quaelibet pars ad suum statum redeat, ut pro suo modo praemiatur.

Sed contra, artificialia magis dependent ex sua materia quam naturalia. Sed in artificialibus ad hoc quod idem artificiatum ex eadem materia reparatur, non oportet quod partes reducantur ad eundem situm. Ergo nec in homine oportet.

Praeterea, variatio accidentis non facit diversitatem in numero. Sed situs partium est accidens quoddam. Ergo diversitas ejus in homine non facit diversitatem in numero.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod circa hanc quaestionem et philosophi erraverunt, et quidam moderni haeretici errant.

Quidam enim philosophi posuerunt, animas a corpore separatas iterato corporibus conjungi. Sed errabant in hoc quantum ad duo. Primo quantum ad modum conjunctionis: quia quidam ponebant animam separatam corpori iterum conjungi naturaliter per viam generationis. Secundo quantum ad corpus cui conjungebatur quia (1): ponebant quod secunda conjunctio non erat ad idem corpus quod per mortem depositum fuit, sed ad aliud: quandoque quidem idem specie, quandoque autem diversum; ad diversum quidem quando anima in corpore existens praeter rationis ordinem vitam duxerat bestialem, unde transibat post mortem de

(1) Ad secundo quia.

corpore hominis in corpus alterius animalis; cuius moribus vivendo se conformavit; sicut in corpore canis propter luxuriam, et in corpore leonis propter rapinam et violentiam, et sic de aliis sed in corpore ejusdem speciei, quia anima bene in corpore vivens, post mortem aliquando felicitate perfuncta, post aliqua saecula incipiebat ad corpus velle redire; et sic iterum corpori conjungebatur humano. Sed haec opinio ex duabus falsis radicibus venit: quarum prima est, quia anima non conjungitur corpori essentialiter sicut forma materiae, sed solum accidentaliter, sicut motor mobili, aut homo vestimento; et ideo ponere poterant quod anima praexistebat antequam corpori generato infunderetur in generatione naturali; et iterum quod diversis corporibus uniretur. Secunda est, quia ponebant intellectum non differre a sensu nisi accidentaliter, ut scilicet homo diceretur intellectum habere prae aliis animalibus, quia in eo propter optimam corporis complexionem vis sensitiva amplius viget; unde poterant ponere quod anima hominis in corpus animalis bruti transiret, praecipue facta immutatione animae humanae ad effectus brutales. Sed praedictae duae radices destruantur a Philosopho, in lib. de Anima; quibus destructis, patet falsitas praedictae positionis.

Et simili modo destruantur errores quorundam haeticorum: quorum quidam in praedictas positiones inciderunt; quidam autem posuerunt animam iterato conjungi corporibus caelestibus, vel etiam corporibus in modum venti subtilibus, ut Gregorius de quodam Constantinopolitano Episcopo narrat (lib. 14 Mor., cap. 29), exponens illud verbum Job 19, 26: *In carne mea videbo Deum Salvatorem meum.* Et praedicti errores haeticorum destrui possunt ex hoc quod veritati resurrectionis praedictant, quam sacra Scriptura proficitur. Non enim resurrectio dici potest, nisi anima ad idem corpus redeat: quia resurrectio est iterata resurrectio; ejusdem autem est surgere et cadere; unde resurrectio magis respicit corpus quod post mortem eadit, quam animam quae post mortem vivit; et ita, si non est idem corpus quod anima resumitur, non dicitur resurrectio, sed magis novi corporis assumptio.

Ad primum ergo dicendum, quod similitudo non currit per omnia, sed quantum ad aliquid. In seminatione enim grani granum seminatam et natum non est idem numero, nec eodem modo se habens, cum primo seminatam fuerit absque folliculis cum quibus nascitur. Corpus autem resurgens erit idem, sed alio modo se habens: quia fuit mortale, et surgit in immortalitate.

Ad secundum dicendum, quod differentia quae est inter animam resurgentis et animam in hoc mundo viventis, non est secundum aliquid essentialia, sed secundum gloriam et miseriam; quae differentiam accidentalem faciunt; unde non oportet quod aliud corpus numero resurgat, sed alio modo se habens, ut respondeat proportionaliter differentia corporum differentiae animarum.

Ad tertium dicendum, quod illud quod intelligitur in materia ante formam, remanet in materia post corruptionem: quia remoto posteriori, remanere adhuc potest prius. Oportet autem, ut Commentator dicit in 1 Physic. (text. 65), et in lib. de substantia Orbis (cap. 4), in materia generalium et corruptibilium ante formam substantia-

lem intelligere dimensiones non terminatas, secundum quas attenditur divisio materiae, ut diversas formas in diversis partibus recipere possit; unde et post separationem formae substantialis a materia adhuc dimensiones illae manent eadem; et sic materia sub illis dimensionibus existens, quaecumque formam accipiat, habet majorem identitatem ad illud quod ex ea generatum fuerat, quam aliqua pars alia materiae sub quacumque forma existens; et sic eadem materia ad corpus humanum reparandum reductur quae prius ejus materia fuit.

Ad quartum dicendum, quod sicut qualitas simplex non est forma substantialis elementi, sed accidens proprium ejus, et dispositio per quam materia efficitur propria tali formae; ita forma mixtionis, quae est forma resultans ex qualitatibus simplicibus ad medium venientibus, non est substantialis forma corporis mixti, sed est accidens proprium, et dispositio per quam materia fit necessaria ad formam. Corpus autem humanum praeter hanc formam mixtionis non habet aliam formam substantialem nisi animam rationalem: quia si haberet aliam formam substantialem priorem illa, daret ei esse substantiale, et sic per eam constitueretur in genere substantiae; unde anima jam adveniret corpori constituto in genere substantiae; et sic comparatio animae ad corpus esset sicut comparatio formarum artificialium ad suas materias quantum ad hoc quod constituuntur in genere substantiae per suam materiam; unde conjunctio animae ad corpus esset accidentalis: quod est error antiquorum philosophorum in libris de Anima reprobatus. Sequeretur etiam quod corpus humanum et singulae partes ejus non acquivoce retinerent priora nomina: quod est contra Philosophum in 2 de Anima. Unde cum anima rationalis remanet, nulla forma corporis humani substantialis cedit penitus in non ens. Formarum autem accidentalium variatio non facit diversitatem in numero. Unde idem numero resurget, cum materia eadem numero resumatur, ut in praecedenti solutione dictum est.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod necessitas ponendi resurrectionem est ex hoc ut homo finem ultimum propter quem homo factus est, consequatur: quod in hac vita fieri non potest, nec in vita animae separatae, ut supra dictum est: alias vane esset homo constitutus, si ad finem ad quem factus est, pervenire non posset. Et quia oportet quod illud idem numero ad finem perveniat quod propter finem est factum, ne in vanum factum esse videatur; oportet quod idem numero homo resurgat; et hoc quidem fit cum eadem anima eidem numero corpori conjungitur, ut ex dictis patet: alias enim non esset resurrectio, proprie loquendo, nisi idem homo repararetur. Unde ponere quod non sit idem numero qui resurget, est haeticum, derogans veritati Scripturae, quae resurrectionem praedicat.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus loquitur de iteratione quae fit per motum vel mutationem naturalem. Ostendit enim differentiam circulationis quae est in generatione et corruptione, ad circulationem quae est in motu caeli: quia caelum per motum localem redit idem numero ad principium motus, quia habet substantiam incorruptibilem motam; sed generabilia et corruptibilia per generationem redeunt ad idem speciem, non ad idem numero: quia ex homine generatur semen, ex

quo sanguis; et sic deinceps, quousque perveniatur ad hominem, non ad eundem numero, sed specie; et ex igne generatur aer, ex quo aqua; ex aqua terra, ex terra ignis, non idem numero, sed specie. Unde patet quod ratio inducta secundum Philosophi intentionem non est ad propositum. Vel dicendum, quod aliorum generabilium et corruptibilium forma non est per se subsistens, ut post compositi corruptionem manere valeat, sicut est de anima rationali, quae esse, quod sibi in corpore acquiritur, etiam post corpus retinet, et in participationem illius esse corpus per resurrectionem adducitur, cum non sit aliud esse corporis et aliud animae in corpore; alias esset conjunctio animae et corporis accidentalis; et sic nulla interruptio facta est in esse substantiali hominis, ut non possit idem numero redire propter interruptionem essendi, sicut accidit in aliis rebus corruptis, quarum esse omnino interruptitur, forma non remanente, materia autem sub alio esse remanente. Sed tamen nec etiam homo per generationem naturalem reiteratur idem numero: quia corpus generati hominis non fit ex tota materia generantis; unde est corpus diversum in numero, et per consequens anima, et totus homo.

Ad secundum dicendum, quod de humanitate et de qualibet forma totius est duplex opinio.

Quidam enim dicunt, quod idem secundum rem est forma totius et forma partis: forma partis secundum quod perficit materiam; forma autem totius secundum quod ex ea tota ratio speciei consequitur; et secundum hanc opinionem, humanitas secundum rem non est aliud quam anima rationalis; et sic, cum anima rationalis eadem numero resumatur, eadem numero erit humanitas, et etiam post mortem manet, quamvis non sub ratione humanitatis, quia ex ea compositum rationem speciei non consequitur.

Alia opinio est Avicennae, quae verior videtur, quia forma totius non est forma partis tantum, nec forma aliqua alia praeter formam partis, sed est totum resultans ex compositione formae et materiae, comprehendens in se utrumque; et haec forma totius, essentia vel quidditas dicitur. Quia ergo in resurrectione idem numero corpus erit, et eadem numero anima rationalis, erit de necessitate eadem humanitas.

Prima autem ratio probans diversitatem humanitatis futuram, procedebat ac si humanitas esset quaedam alia forma superveniens formae et materiae; quod falsum est. Secunda autem ratio etiam non potest identitatem humanitatis impedire: quia conjunctio significat actionem vel passionem: quae quamvis sit diversa, non potest impedire identitatem humanitatis: quia actio et passio, ex quibus erat humanitas, non sunt de essentia humanitatis; unde eorum diversitas non inducit diversitatem humanitatis. Constat enim quod generatio et resurrectio non sunt idem motus numero, nec tamen propter hoc impeditur identitas resurgens. Similiter etiam nec impeditur identitas humanitatis, si accipitur conjunctio pro ipsa relatione: quia relatio illa non est de essentia humanitatis, sed concomitatur eam, eo quod humanitas non est de illis formis quae sunt compositio et ordo, ut dicitur 2 Physic. (text. 51), sicut sunt formae artificiarum; unde existente alia compositione numero, non est eadem numero forma domus.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa optime

concludit contra illos qui ponebant animam sensibilem et rationalem divisam in homine esse: quia secundum hoc anima sensitiva in homine non esset incorruptibilis, sicut nec in aliis animalibus. Unde in resurrectione non erit eadem anima sensibilis, et per consequens nec idem animal, nec idem homo. Si autem ponamus quod eadem anima secundum substantiam in homine sit rationalis et sensibilis, nullas in hoc angustias patiemur: quia animal definitur per sensum, qui est anima sensitiva, sicut per formam essentialem: per sensum autem, qui est potentia sensitiva, cognoscitur ejus definitio, sicut per formam accidentalem, quae maximam partem confert ad cognoscendum quod quid est, ut in 1 de Anima (text. 11) dicitur. Post mortem ergo manet anima sensibilis sicut anima rationalis secundum substantiam: sed potentiae sensitivae, secundum quosdam, non manent: quae quidem potentiae cum sint accidentales proprietates, earum varietas identitatem animalis totius auferre non potest, nec etiam partium animalis: non enim dicuntur potentiae perfectiones vel actus organorum, nisi sint principia agendi, ut calor in igne.

Ad quartum dicendum, quod statua dupliciter considerari potest; vel secundum quod est substantia quaedam, vel secundum quod est artificiale quoddam. Et quia in genere substantiae ponitur ratione suae materiae; ideo si consideretur secundum quod est substantia quaedam, est eadem numero statua quae ex eadem materia reparatur. Sed in genere artificialium ponitur secundum quod est forma, quae accidens quoddam est, et transit, statua destructa; et sic non redit idem numero, nec statua idem numero esse potest. Sed forma hominis, scilicet anima, manet post dissolutionem corporis; et ideo non est similis ratio.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod in hac quaestione differt considerare quid fieri possit sine identitatis praedictio, et quid fiet, ut congruentia servetur. Quantum ergo ad primum, sciendum, quod in homine possunt accipi diversae partes totius dupliciter. Uno modo diversae partes homogeneae, sicut diversae partes carnis, vel diversae partes ossis; alio modo diversae partes diversarum specierum totius heterogeneae. Si ergo dicatur quod pars materiae redit ad aliam partem speciei ejusdem, hoc non facit nisi varietatem in situ partium: situs autem partium variatus non variat speciem in totis homogeneis; et sic si materia unius partis redeat ad aliam, nullum praedictum generabitur identitati totius; et ita etiam est in exemplo quod ponitur in littera: quia statua non redit eadem numero secundum formam, sed secundum materiam, secundum quam est substantia quaedam. Sic autem statua est homogenea, quamvis non secundum formam artificialem. Si autem dicatur quod materia unius partis redit ad aliam partem alterius speciei; sic de necessitate variatur non solum situs partium, sed etiam identitas ipsarum; ita tamen si tota materia, aut aliquid quod erat de veritate humanae naturae in una, in aliam transferatur; non autem si aliquid quod erat in una parte superfluum, transferatur in aliam. Ablata autem identitate partium, aufertur identitas totius, si loquimur de partibus essentialibus; non autem si loquimur de partibus accidentalibus, sicut sunt capilli et ungues, de quibus videtur loqui Augustinus. Et sic patet qualiter translatio materiae de

parte in partem tollit identitatem totius, et qualiter non. Sed loquendo secundum congruentiam, magis probabile est quod etiam situs partium idem servabitur in resurrectione, praecipue quantum ad partes essentielles et organicas, quamvis forte non quantum ad partes accidentales, sicut sunt ungues et capilli.

Ad primum ergo dicendum, quod obiectio illa procedit de partibus organicis, et non de partibus simularibus (1).

Ad secundum dicendum, quod diversus situs partium materiae non facit diversitatem in numero, quamvis eam faciat diversitas materiae.

Ad tertium dicendum, quod operatio non est, proprie loquendo, partis, sed totius; unde praemium non debetur parti, sed toti.

ARTICULUS II.

Utrum omnia membra corporis humani resurgent.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod non omnia membra corporis humani resurgent. Remoto enim fine, frustra reparatur illud quod est ad finem. Finis autem cujuslibet membri est ejus actus. Cum ergo nihil sit frustra in operibus divinis, et quorundam membrorum usus post resurrectionem non competat, praecipue genitalium, quia tunc nec nubent nec nubentur; videtur quod non omnia membra resurgent.

2. Praeterea, intestina, membra quaedam sunt. Sed non resurgent: plena enim resurgere non possunt, quia immundities continent: nec vacua, quia nihil est vacuum in natura. Ergo non omnia membra resurgent.

3. Praeterea, ad hoc corpus resurget, ut praemietur de opere quod anima per ipsum gessit. Sed membrum propter furtum amputatum furi, qui poenitentiam agit et salvatur, non potest in resurrectione remunerari neque de bono, quia ad hoc non cooperatum est, neque de malo, quia poena membri in poenam hominis redundaret. Ergo non omnia membra resurgent cum homine.

Sed contra, magis pertinet ad veritatem humanae naturae alia membra quam capilli et ungues. Sed capilli et ungues restituentur homini in resurrectione, ut dicitur in littera. Ergo multo fortius alia membra.

Praeterea, Dei perfecta sunt opera. Sed resurrectio opere divino fiet. Ergo homo reparabitur perfectus in omnibus membris.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod capilli et ungues in homine non resurgent. Sicut enim capilli et ungues ex superfluitatibus cibi generantur; ita urina, sudor, et aliae hujusmodi faeces. Sed haec non resurgunt cum corpore. Ergo nec capilli et ungues.

2. Praeterea, inter alias superfluitates quae ex cibo generantur, maxime accedit ad naturae humanae veritatem semen, quod est superfluum quod indiget. Sed semen non resurget in corpore hominis. Ergo multo minus capilli et ungues resurgent.

3. Praeterea, nihil est perfectum anima ratio-

(1) *Id.* similibus.

nali quod non sit perfectum anima sensibili. Sed capilli et unguis non sunt perfecti anima sensibili, quia eis non sentimus, ut dicitur in 1 de Anima (text. 79). Ergo, cum non resurgat corpus humanum nisi propter hoc quod est perfectum ab anima rationali, videtur quod capilli et unguis non resurgent.

Sed contra est quod dicitur Luc. 21, 18: *Capillus de capite vestro non peribit.*

Praeterea, capilli et unguis sunt dati in ornatu homini. Sed corpora hominum, praecipue electorum, debent resurgere cum omni ornatu. Ergo debent resurgere cum capillis.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod humores in corpore non resurgent. Quia 1 Corinth. 13, 30, dicitur: *Caro et sanguis regnum Dei non possidebunt.* Sed sanguis est principalior humor. Ergo non resurget in beatis, qui regnum Dei possidebunt, et multo minus in aliis.

2. Praeterea, humores sunt ad restaurationem deperditii. Sed post resurrectionem nulla deperditio fiet. Ergo corpus non resurget cum humoribus.

3. Praeterea illud quod est in via generationis in corpore humano, nondum est ab anima rationali perfectum. Sed humores adhuc sunt in via generationis, quia sunt in potentia caro et os. Ergo nondum sunt perfecti anima rationali. Sed corpus humanum non habet ordinem ad resurrectionem nisi secundum quod est anima rationali perfectum. Ergo humores in eo non resurgent.

Sed contra, quod est de constitutione corporis humani, resurget in eo. Sed humores sunt huiusmodi; quod patet per Augustinum (alium Auctorem, de Spiritu et Anima, cap. 13), qui dicit quod corpus constat ex membris officialibus, officialia ex similibus, similia ex humoribus. Ergo humores resurgent in corpore.

Praeterea, resurrectio nostra erit conformis resurrectioni Christi. Sed in Christo resurrexit sanguis; alias nunc vinum non transubstantiaretur in sanguinem ejus in sacramento altaris. Ergo et in nobis resurget sanguis; et eadem ratione alii humores.

QUAESTIUNCULA IV.

Uterius. 1. Videtur quod non totum quod fuit in corpore de veritate naturae humanae, resurget in ipso. Quia cibus convertitur in veritatem humanae naturae. Sed aliquando caro bovis sumitur in cibum. Si ergo resurget quidquid fuit de veritate naturae humanae, resurget etiam caro bovis; quod videtur inconveniens.

2. Praeterea, costa Adae fuit de veritate humanae naturae, sicut et costa nostra in nobis. Sed costa Adae non resurget in eo, sed in Eva; alias Eva non resurgeret, quia de costa illa formata est. Ergo non resurget in homine quidquid fuit de veritate humanae naturae in ipso.

3. Praeterea, non potest esse quod idem in diversis hominibus resurgat. Sed potest esse quod aliquid fuerit de veritate humanae naturae in diversis hominibus, sicut si aliquis carnibus humanis vescatur, quae in substantiam ejus transeant. Ergo non resurget in aliquo quidquid fuit de veritate humanae naturae in ipso.

4. Si dicatur, quod non quidquid est in carnibus comestis, est de veritate humanae naturae; et ita aliquid eorum potest resurgere in primo, et aliquid in secundo; contra. De veritate humanae naturae maxime videtur esse illud quod a parentibus trahitur. Sed si aliquis non comedens nisi carnes humanas filium generet, oportet quod illud quod filius a parente trahit, fuerit de carnibus aliorum hominum quae pater sus comedit; quia semen est de superfluo alimenti, ut Philosophus probat in lib. de Animalibus (lib. 1 de Gener. animalium cap. 18). Ergo illud quod est de veritate humanae naturae in puero isto, etiam fuit de veritate humanae naturae in aliis hominibus, quorum pater carnes comedit.

5. Si dicatur, quod illud quod erat de veritate humanae naturae in carnibus hominum comestorum, non transit in semen, sed illud quod erat ibi de veritate humanae naturae non existens; contra. Ponatur quod aliquis ebibetur solum embryis, in quibus videtur nihil esse quod non sit de veritate naturae; quia totum quod est in eis, trahitur a parentibus. Si ergo superfluitas cibi convertitur in semen, oportet quod illud quod fuit de veritate humanae naturae in embryis, qui etiam ad resurrectionem pertinent, postquam animam rationalem perceperunt, sit etiam de veritate humanae naturae in puero qui ex tali semine generatur; et sic, cum non possit idem resurgere in duobus, non poterit in quolibet resurgere quidquid fuit de veritate humanae naturae in ipso.

Sed contra: quidquid fuit in homine de veritate humanae naturae, fuit perfectum anima rationali. Sed ex hoc habet corpus humanum ordinem ad resurrectionem, quia fuit anima rationali perfectum. Ergo quidquid fuit de veritate humanae naturae, resurget in unoquoque.

Praeterea, si a corpore hominis subtrahatur aliquid quod est de veritate humanae naturae, in ipso non erit corpus hominis perfectum. Sed omnis imperfectio tollitur in resurrectione, praecipue ab electis, quibus promissum est, Lucae 21, quod capillus capitis eorum non peribit. Ergo quidquid fuit de veritate naturae humanae, resurget in homine.

QUAESTIUNCULA V.

Uterius. 1. Videtur quod quidquid fuit materialiter in membris hominis, totum resurget. Minus enim videtur pertinere ad resurrectionem capilli quam alia membra. Sed quidquid fuit in capillis, totum resurget, etsi non in capillis, saltem in aliis partibus corporis, ut Augustinus dicit in littera. Ergo multo fortius quidquid fuit in aliis membris materialiter, totum resurget.

2. Praeterea, sicut partes carnis secundum speciem perficiuntur ab anima rationali, ita partes secundum materiam. Sed corpus humanum habet ordinem ad resurrectionem ex hoc quod fuit anima rationali perfectum. Ergo non solum partes secundum speciem, sed omnes partes secundum materiam resurgent.

3. Praeterea, ex parte illa accidit corpori totalitas ex qua parte accidit ei divisio in partes. Sed divisio in partes accidit corpori ex parte materiae, cuius dispositio est quantitas secundum quam dividitur. Ergo et totalitas corporis attenditur secundum partes materiae. Si ergo non omnes partes

materiae resurgent, non totum corpus resurget; quod est inconveniens.

Sed contra, partes secundum materiam non manent in corpore, sed fluunt et refluent, ut patet per illud quod dicitur in 1 de Generatione (text. 53 et 56). Si ergo omnes partes secundum materiam resurgent, vel erit corpus resurgens densissimum, vel erit immoderate quantitas.

Praeterea, quidquid est de veritate humanae naturae in uno homine, totum potest esse pars materiae in alio homine qui ejus caribus vescitur. Si ergo omnes partes secundum materiam resurgent in aliquo, sequitur quod resurget in uno id quod est de veritate humanae naturae in alio; quod est inconveniens.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod, sicut dicitur in 2 de Anima (text. 57 et 58), anima habet se ad corpus non solum in habitudine formae et finis, sed etiam in habitudine causae efficientis; est enim comparatio animae ad corpus sicut est comparatio artis ad artificiatum, ut dicit Philosophus (lib. 7 Moral. Eudemiorum, cap. 3). Quidquid autem explicite in artificiato ostenditur, hoc totum implicite et originaliter in ipsa arte continetur; et similiter etiam quidquid in partibus corporis apparet, totum originaliter, et quodammodo implicite, in anima continetur. Sicut ergo artis opus non esset perfectum si artificiato aliquid deesset eorum quae ars continet; ita nec homo posset esse perfectus, nisi totum quod in anima implicite continetur, exterius in corpore expliciter; nec etiam corpus ad plenum proportionaliter responderet animae. Cum ergo oporteat in resurrectione corpus hominis esse animae totaliter correspondens, quia non resurgit nisi secundum ordinem quem habet ad animam rationalem; oportet etiam hominem perfectum resurgere, utpote quod ad ultimam perfectionem consequendam reparatur; oportet quod omnia membra quae nunc sunt in corpore, in resurrectione hominis reparentur.

Ad primam ergo dicendum, quod membra dupliciter possunt considerari in comparatione ad animam; vel secundum habitudinem materiae ad formam, vel secundum habitudinem instrumenti ad agentem. Eadem est enim comparatio totius corporis ad totam animam, et partium ad partes, ut dicitur in 2 de Anima (text. 9). Si ergo membrum accipitur secundum primam comparationem, finis ejus non est operatio, sed magis perfectum esse speciei, quod etiam post resurrectionem requiretur. Si autem (1) membrum accipitur secundum secundam comparationem, sic finis ejus est operatio; nec tamen sequitur quod quando deficit operatio, frustra sit instrumentum; quia instrumentum non solum servit ad exequentiam operationem agentis, sed ad ostendendum virtutem ipsius; unde oportebit ut virtus potentiarum animae instrumentis corporis demonstraretur, etsi nunquam in actu prodeant, ut ex hoc commendatur Dei sapientia.

Ad secundum dicendum, quod intestina resurgent in corpore, sicut et alia membra; et plena erunt, non quidem turpibus superfluitatibus, sed nobilibus humiditatibus.

Ad tertium dicendum, quod actus quibus memur, non sunt, proprie loquendo, manus vel pedis, sed hominis totius; sicut et operatio artis non

(1) *Al.* anima.

S. Th. Opera omnia. V. 7.

attribuitur instrumento, sed artefici, ut Philosophus dicit (1 Ethic., cap. 9). Quamvis ergo membrum quod ante poenitentiam est mutilatum, non sit cooperatum homini in statu illo quo gloriam post meretur, tamen ipse homo meretur ut totum praemietur, qui ex toto quod habet, Deo servit.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod anima habet se ad corpus animatum sicut ars ad artificiatum, et ad partes ejus sicut ars ad sua instrumenta; unde et corpus animatum organicum dicitur. Ars autem utitur instrumentis quibusdam ad operis intenti executionem; et haec instrumenta sunt de prima intentione artis. Utitur etiam aliis instrumentis ad conservationem principalium instrumentorum, et haec sunt de secunda intentione artis; sicut ars militaris utitur gladio ad bellum, et vagina ad gladii conservationem. Ita etiam in partibus corporis animati quaedam ordinantur ad operationes animae exequentas, sicut cor, hepar, manus, et pes; quaedam autem ad conservationem aliarum partium, sicut folia sunt ad cooperimentum fructuum; ita etiam capilli et unguis sunt in homine ad custodiam aliarum partium; unde sunt de secunda perfectione corporis humani, quamvis non de prima. Ergo quia homo resurget in omni perfectione suae naturae, propter hoc oportet quod capilli et unguis resurgant in ipso.

Ad primam ergo dicendum, quod illae superfluitates expellantur a natura quasi ad nihil utiles, unde non pertinent ad perfectionem corporis humani; secus autem est de aliis superfluitatibus, quas sibi natura retinet ad generationem capillorum et unguium, quibus indiget ad membrorum conservationem.

Ad secundum dicendum, quod semine non indiget ad perfectionem individui, sicut capillis, sed solum ad perfectionem speciei.

Ad tertium dicendum, quod capilli et unguis nutriuntur et augentur; et sic patet quod aliqua operatione participant; quod non posset esse, nisi essent partes aliquo modo ab anima perfectae; et quia in homine non est nisi una anima, scilicet anima rationalis, constat quod ab anima rationali perfectae sunt, quamvis non usque ad hoc quod operatione sensus participant, sicut nec ossa, de quibus constat quod resurgent, et sunt (1) de integritate individui.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod quidquid pertinet ad integritatem humanae naturae in resurgente, hoc totum in eo resurget ratione praedicta; unde oportet quod illa humiditas corporis resurgat in homine quae ad integritatem ejus pertinebat. Est autem in homine triplex humiditas. Quaedam enim humiditas est in recedendo a perfectione huius individui, vel quia est in via corruptionis, et a natura abijcitur, sicut urina, sudor, sanies (2), et huiusmodi; vel quia a natura ordinatur ad conservationem speciei in alio individuo, sive per actum generantem, sicut semen; vel per actum nutrientem sicut lac; et nulla talium humiditatum resurget, eo quod non est de perfectione individui resurgens. Secunda humiditas est quae nondum pervenit ad ultimam perfectionem quam natura operatur in individuo, sed est ad illam ordinata a natura; et haec est duplex. Quia quaedam

(1) *Al.* et non sunt.

(2) *Al.* fames.

est quae habet aliquam formam determinatam, secundum quam continetur inter partes corporis, sicut sanguis, et alii tres humores, quos natura ordinavit ad membra, quae ex eis generantur (1), sed tamen habent aliquas formas determinatas, sicut et aliae partes corporis; et ideo resurgent cum aliis partibus. Quaedam vero humiditas est in via transcendendi de forma in formam, scilicet de forma humoris in formam membri; et talis humiditas non resurget, quia post resurrectionem partes corporis singulae in suis formis stabilentur, ut una in aliam non transeat; et ideo non resurget illa humiditas quae est in ipso actu transcendendi de forma in formam. Haec autem humiditas potest in duplici statu accipi: vel secundum quod est in principio transmutationis; et sic vocatur *ros* (2), illa scilicet humiditas quae est in foraminibus parvarum venarum; vel secundum quod est in progressu transmutationis, et incipit iam dealbari (3), et sic vocatur *cambium*. In neutro autem statu resurget. Tertium genus humiditatis est quod jam pervenit ad ultimam perfectionem quam natura intendit in corpore individui, quae jam est dealbata et incorporata membris; et haec vocatur *gluten*; et cum sit de substantia membrorum, resurget, sicut alia membra resurgunt.

Ad primum ergo dicendum, quod caro et sanguis in verbis illis Apostoli non accipiuntur pro substantia carnis et sanguinis, sed pro operibus carnis et sanguinis, quae sunt opera peccati, vel opera animalis vitae. Vel, secundum quod dicit Augustinus (in *Enchirid.*, cap. 94), caro et sanguis accipiuntur ibi pro corruptione quae nunc dominatur in carne et sanguine, unde etiam subditur in verbis Apostoli: *Neque corruptio incorruptionem*.

Ad secundum dicendum, quod sicut membra servientia generationi erunt post resurrectionem ad integritatem humanae naturae, non ad operationem quae nunc exerceatur per membra illa; ita et humores erunt in corpore non ad restaurationem deperditii, sed ad integritatem humanae naturae reparandam, et ad virtutis naturalis ostensionem.

Ad tertium dicendum, quod sicut sunt elementa in via generationis respectu corporum mixtorum, quia sunt eorum materia, non autem ita quod semper sint in transendo in corpore mixto; ita etiam humores se habent ad membra: et propter hoc sicut elementa in partibus universi habent formas determinatas, ratione quarum sunt in perfectione universi, sicut corpora mixta; ita et humores sunt de perfectione corporis humani, sicut et aliae partes, quamvis non perveniant ad totam perfectionem sicut aliae partes, nec elementa habent ita perfectas formas sicut mixta. Sicut autem partes omnes universi perfectionem a Deo consequuntur non aequaliter, sed secundum suum modum unumquodque; ita etiam humores aliquo modo perficiuntur ab anima rationali, non tamen eodem modo sicut partes perfectiones.

Solutio IV. Ad quartam quaestionem dicendum, quod unumquodque sicut se habet ad esse, ita ad veritatem, ut in 2 Metaph. (text. 4) dicitur; quia illa res vera est quae ita est ut videtur cognitori secundum actum; et propter hoc Avicenna dicit

(1) Nicolai: vegetantur.

(2) Al. vocatur ros.

(3) Ita etiam vs. sed in *Supplem.*, quaest. 80, art. 5, dealterari et mox dealterata.

(tract. 2 Metaph., cap. 4), quod veritas uniuscujusque rei est proprietatis sui esse quod stabilitum est ei; et secundum hoc aliquid dicitur esse de veritate humanae naturae, quia proprie pertinet ad esse humanae naturae; et hoc est quod participat formam humanae naturae; sicut verum aurum dicitur quod habet veram formam auri, ex qua est proprium esse auri. Ut ergo videatur quid sit illud quod est de veritate humanae naturae, sciendum, quod circa hoc est triplex opinio.

Quidam enim posuerunt, quod nihil de novo esse incipit de veritate humanae naturae; sed quidquid ad veritatem humanae naturae pertinet, totum fuit in ipsa institutione humanae naturae de veritate ejus; et hoc per se ipsum multiplicatur ut ex eo possit semen decidi a generante, ex quo filius generetur; in quo etiam illa pars decisa multiplicatur; et ad perfectam quantitatem pervenit per augmentum, et sic deinceps; et ita multiplicatum est totum genus humanum. Unde secundum hanc opinionem, quidquid ex alimento generatur, quamvis videatur speciem carnis aut sanguinis habere, non tamen pertinet ad veritatem humanae naturae.

Alii vero dixerunt, quod aliquid de novo additur ad veritatem humanae naturae per transmutationem naturalem alimenti in corpus humanum, considerata veritate humanae naturae in specie, ad cuius conservationem ordinatur actus generativae virtutis. Si autem veritas humanae naturae in individuo consideretur, ad cuius conservationem et perfectionem actus nutritivae virtutis ordinatur; non additur aliquid per alimentum quod sit primo de veritate humanae naturae hujus individui, sed solum secundario. Ponunt enim quod veritas humanae naturae primo et principaliter consistat in humido radicali, quod scilicet est ex semine generatum (1) ex quo est prima constitutio corporis humani; quod autem convertitur de alimento in veram carnem et sanguinem, non est principaliter de veritate humanae naturae illius individui, sed secundario; sed potest esse principaliter de veritate humanae naturae alterius individui quod ex semine illius generatur. Semen enim ponunt esse superfluum alimentum, vel cum admixtione alienius quod est primo de veritate humanae naturae in generante, ut quidam dicunt; vel sine admixtione ejus, ut dicunt alii; et sic quod est humidum nutrimentale in uno, fit humidum radicale in alio.

Tertia opinio est, quod aliquid de novo incipit esse principaliter de veritate humanae naturae etiam in isto individuo; quia non est distinctio talis in corpore humano, ut aliqua pars materialis signata de necessitate per totam vitam remaneat; sed ad hoc indifferenter se habet quaelibet pars signata accepta, quod maneat semper quantum ad id quod est species in ea, sed potest fluere et reflueri quantum ad id quod est materiae in ipsa; et sic humidum nutrimentale non distinguitur a radicali ex parte principii, ut dicatur radicale quod ex semine generatur, nutrimentale quod generatur ex cibo; sed magis distinguitur ex termino, ut radicale dicatur (2) quod ad terminum generationis pervenit per actum generativae, vel etiam nutritivae virtutis;

(1) In editione Nicolai dicitur quod scilicet est ex semine generatum.

(2) Al. quod radicale dicitur.

ad veritatem humanae naturae, nec ad resurrectionem. Sic ergo patet quod haec opinio ponit resurgere totum id quod est de veritate humanae naturae principaliter, non autem totum quod est de veritate humanae naturae secundario.

Tertia autem opinio quantum ad aliquid differt a secunda, et quantum ad aliquid convenit cum ea. Differt quidem quantum ad hoc quod ponit totum quod est sub forma carnis et ossis, eadem ratione ad veritatem humanae naturae pertinere; quia non distinguit aliquid materiale signatum permanens in homine toto tempore vitae ejus, quod per se pertineat ad veritatem humanae naturae et primo; et aliquid fluens et refluens, quod pertineat ad veritatem humanae naturae solum propter quantitatis perfectionem, non propter primum esse speciei, sicut secunda opinio dicebat; sed ponit, omnes partes quae non sunt praeter intentionem naturae aggeneratae, pertinere ad veritatem humanae naturae quantum ad id quod habent de specie, quia sic manent; non autem quantum ad id quod habent de materia, quia sic fluunt et refluant indifferenter; ut ita etiam intelligamus contingere in partibus hominis unius sicut contingit in tota multitudinis civitatis, quia singuli subtrahuntur a multitudinis per mortem, aliis in locum eorum succedentibus; unde partes multitudinis fluunt et refluant materialiter; sed formaliter manent, quia ad eadem officia et ordines substituuntur alii, a quibus priores subtrahuntur; unde respublica una numero manere dicitur. Et similiter etiam dum quibusdam partibus fluentibus aliae reparantur in eadem figura et in eodem situ, omnes partes fluunt et refluant (1) secundum materiam, sed manent secundum speciem; manet nihilominus unus homo numero. Sed convenit tertia cum secunda opinione, quia ponit quod partes secundo advenientes non ita perfecte pertingunt ad veritatem speciei sicut quae primo advenierunt; et ideo idem quod ponit resurgere in homine secunda opinio, ponit tertia, sed non penitus eadem ratione. Ponit enim, totum illud quod ex semine generatum est, resurgere, non quia alia ratione pertineat ad veritatem humanae naturae quam hoc quod postea advenit, sed quia perfectius virtutem speciei participat; quem ordinem ponebat secunda opinio in his quae postea advenierunt ex alimento; in quo etiam haec opinio concordat cum alia, scilicet et secunda.

Ad primum ergo dicendum, quod res naturalis non est id quod est, ex sua materia, sed ex sua forma; unde quamvis illud materiae quod quandoque fuit forma carnis bovinae resurgat in homine sub forma carnis humanae, non sequitur quod resurgat caro bovina, sed caro hominis; ita enim etiam posset concludi quod resurgeret limus, de quo formatum est corpus Adae. Tamen prima opinio concedit hanc rationem.

Ad secundum dicendum, quod costa illa non fuit in Adam de perfectione individui, sed ordinata ad multiplicationem speciei; unde non resurget in Adam, sed in Eva; sicut et semen non resurget in generante, sed in generato.

Ad tertium dicendum, quod secundum primam opinionem facile est ad hoc respondere; quia carnes comestae nunquam sunt de veritate humanae naturae in comedente; fuerunt autem de veritate

(1) Al. percunctatae. Item posita.

ad veritatem humanae naturae, nec ad resurrectionem. Sic ergo patet quod haec opinio ponit resurgere totum id quod est de veritate humanae naturae principaliter, non autem totum quod est de veritate humanae naturae secundario.

Tertia autem opinio quantum ad aliquid differt a secunda, et quantum ad aliquid convenit cum ea. Differt quidem quantum ad hoc quod ponit totum quod est sub forma carnis et ossis, eadem ratione ad veritatem humanae naturae pertinere; quia non distinguit aliquid materiale signatum permanens in homine toto tempore vitae ejus, quod per se pertineat ad veritatem humanae naturae et primo; et aliquid fluens et refluens, quod pertineat ad veritatem humanae naturae solum propter quantitatis perfectionem, non propter primum esse speciei, sicut secunda opinio dicebat; sed ponit, omnes partes quae non sunt praeter intentionem naturae aggeneratae, pertinere ad veritatem humanae naturae quantum ad id quod habent de specie, quia sic manent; non autem quantum ad id quod habent de materia, quia sic fluunt et refluant indifferenter; ut ita etiam intelligamus contingere in partibus hominis unius sicut contingit in tota multitudinis civitatis, quia singuli subtrahuntur a multitudinis per mortem, aliis in locum eorum succedentibus; unde partes multitudinis fluunt et refluant materialiter; sed formaliter manent, quia ad eadem officia et ordines substituuntur alii, a quibus priores subtrahuntur; unde respublica una numero manere dicitur. Et similiter etiam dum quibusdam partibus fluentibus aliae reparantur in eadem figura et in eodem situ, omnes partes fluunt et refluant (1) secundum materiam, sed manent secundum speciem; manet nihilominus unus homo numero. Sed convenit tertia cum secunda opinione, quia ponit quod partes secundo advenientes non ita perfecte pertingunt ad veritatem speciei sicut quae primo advenierunt; et ideo idem quod ponit resurgere in homine secunda opinio, ponit tertia, sed non penitus eadem ratione. Ponit enim, totum illud quod ex semine generatum est, resurgere, non quia alia ratione pertineat ad veritatem humanae naturae quam hoc quod postea advenit, sed quia perfectius virtutem speciei participat; quem ordinem ponebat secunda opinio in his quae postea advenierunt ex alimento; in quo etiam haec opinio concordat cum alia, scilicet et secunda.

Ad primum ergo dicendum, quod res naturalis non est id quod est, ex sua materia, sed ex sua forma; unde quamvis illud materiae quod quandoque fuit forma carnis bovinae resurgat in homine sub forma carnis humanae, non sequitur quod resurgat caro bovina, sed caro hominis; ita enim etiam posset concludi quod resurgeret limus, de quo formatum est corpus Adae. Tamen prima opinio concedit hanc rationem.

Ad secundum dicendum, quod costa illa non fuit in Adam de perfectione individui, sed ordinata ad multiplicationem speciei; unde non resurget in Adam, sed in Eva; sicut et semen non resurget in generante, sed in generato.

Ad tertium dicendum, quod secundum primam opinionem facile est ad hoc respondere; quia carnes comestae nunquam sunt de veritate humanae naturae in comedente; fuerunt autem de veritate

(1) Al. et redeunt.

humanae naturae in eo cuius carnes comeduntur; et ita resurgunt in primo, et non in secundo. Sed secundum secundam opinionem et secundum tertiam, unusquisque resurgit in illo in quo magis accessit ad perfectam participationem virtutis speciei; et si aequaliter in utroque accesserit, resurgit in illo in quo primo fuit; quia in eo primo habuit ordinem ad resurrectionem ex conjunctione ad animam rationalem illius hominis; et ideo si in carnibus comestis fuit aliqua superfluitas quae non pertinet ad veritatem humanae naturae in primo, resurgere poterit in secundo; alias illud quod pertinebat ad resurrectionem in primo, resurgit in eo, et non in secundo: sed in secundo loco ejus sumetur vel aliquid de eo quod ex aliis cibis in carnem secundi conversum est; vel si nullo cibo unquam pastus fuisset nisi carnibus humanis, divina virtus aliunde suppleret quantum indiget ad perfectionem quantitatis, sicut supplet in illis qui ante perfectam aetatem decessunt. Nec per hoc aliquid praepredicatur identitati in numero, sicut nec praepredicatur per hoc quod partes secundum materiam fluunt et refluant.

Ad quartum dicendum, quod secundum primam opinionem facile est solvere; quia ponit quod semen est ex superfluo alimentis; unde carnes comestae non transcunt in semen, ex quo pueri generantur. Sed secundum alias duas opiniones dicendum est, quod non est possibile quod totum quod fuit in carnibus comestis, in semen convertatur; quia post multam depurationem cibi pervenitur ad decoctionem seminis, quod est superfluitas ultimi cibi. Illud autem quod de carnibus comestis in semen convertitur, magis pertinet ad veritatem humanae naturae in eo qui ex semine nascitur, quam in illo ex cuius carnibus semen est generatum; et ideo, secundum regulam prius datam, hoc quod in semen conversum est, resurgit in eo qui ex semine nascitur; residuum autem materiae resurgit in illo ex cuius carnibus comestis semen est generatum.

Ad quintum dicendum, quod embrya non pertinent ad resurrectionem ante animationem per animam rationalem, in quo statu jam multum advenit supra substantiam seminis de substantia nutrimenti, qua puer in utero matris nutritur; et ideo si aliquis embryus vescatur, et ex superfluo illius cibi generetur aliquis, illud quod erit in substantia seminis, resurgit quidem in eo qui ex semine generatur, nisi in illo contineretur aliquid quod fuisset de substantia seminum in illis ex quorum carnibus comestis semen generatum est, quia hoc resurgit in primo et non in secundo; residuum autem carni comestorum, quod non est conversum in semen, constat quod non resurgit in primo, utriusque divina potentia supplente quod deest. Prima autem opinio hac objectionem non aretatur, cum non ponat semen esse ex superfluo alimentis; sed aliae multae rationes sunt contra eam, ut in 2 lib., dist. 50, qu. 2, art. 2, patuit.

SOLUTIO V. Ad quintam quaestionem dicendum, quod illud quod est materialiter in homine, non habet ordinem ad resurrectionem nisi secundum quod pertinet ad veritatem humanae naturae, quia secundum hoc habet ordinem ad animam rationalem. Illud autem totum quod est in homine materialiter, pertinet quidem ad veritatem humanae naturae quantum ad id quod habet de specie; sed non totum considerata materiae totalitate; quia tota

materia quae fuit in homine a principio vitae usque ad finem, excederet quantitatem debitam speciei, ut tertia opinio dicit, quae probabilior inter ceteras mihi videtur; et ideo totum quod est in homine, resurgit considerata totalitate speciei, quia attenditur secundum quantitatem, figuram, situm, et ordinem partium; non autem resurgit totum considerata totalitate materiae. Secunda autem opinio et prima non utuntur hac distinctione; sed distinguunt inter partes, quarum utraeque habeat speciem vel materiam. Conveniunt autem duae haec opiniones in hoc quod utraque dicit, quod illud quod est ex semine generatum, totum resurgit, etiam totalitate materiae considerata. Differunt autem in hoc quod de eo quod ex alimento generatur, nihil resurgere ponit prima opinio; secunda vero aliquid ejus resurgere ponit, et non totum, ut ex dictis patet.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut quidquid est in aliis partibus corporis, resurgit considerata totalitate speciei, non autem considerata totalitate materiae; ita etiam est de capillis. In aliis autem partibus advenit aliquid ex nutrimento quod facit augmentum; et hoc computatur ut alia pars, considerata totalitate speciei, quia obtinet alium locum et situm in corpore, et substatur aliis partibus dimensionis: aliquid autem advenit quod non facit augmentum, sed cedit in restaurationem perditum in nutriendo, et non computatur ut alia pars totius secundum speciem considerati, cum non obtineat alium locum vel situm in corpore, quam pars quae deluxit (1) tenebat; quamvis possit alia pars computari considerata totalitate materiae: et similiter est de capillis. Augustinus ergo loquitur de incisionibus capillorum, quae erant partes facientes augmentum; et ideo oportet quod resurgant; non tamen in quantitate capillorum, ne sit quantitas immoderata, sed in aliis partibus, ut necessarium iudicabit divina providentia. Vel loquitur in casu illo quando aliis partibus deficit: tunc enim eorum defectus poterit ex superfluitatibus capillorum reparari.

Ad secundum dicendum, quod secundum tertiam opinionem eadem sunt partes secundum speciem, et secundum materiam. Non enim illa distinctio utitur Philosophus in 1 de Generatione (text. 53, et deinceps), ad distinguendum diversas partes, sed ad ostendendum quod eadem partes possunt considerari et secundum speciem quantum ad id quod est formae et speciei in ipsis, et secundum materiam quantum ad id quod substatur formae et speciei. Constat autem quod materia carnis non habet ordinem ad animam rationalem, nisi in quantum est sub tali forma; et ideo ratione ejus habet ordinem ad resurrectionem. Sed prima et secunda opinio, quae ponunt alias esse partes quae sunt secundum speciem, et alias quae sunt secundum materiam, dicunt quod anima quamvis utrasque partes perficiat, tamen perficit partes secundum materiam mediantibus partibus secundum speciem; et ideo non aequaliter habent ordinem ad resurrectionem.

Ad tertium dicendum, quod in materia generabilium et corruptibilium dimensiones interminatas oportet intelligere ante receptionem formae substantialis; et ideo divisio quae est secundum huiusmodi dimensiones, proprie pertinet ad materiam;

(1) Al. quem pars quae deluxit.

sed quantitas completa et terminata advenit materiae post formam substantialem; unde divisio quae fit secundum dimensiones terminatas, respicit speciem; praecipue quando ad resurrectionem speciei pertinet determinatus situs partium, sicut est in corpore humano.

ARTICULUS III.

Utrum omnes resurgant in eadem aetate, scilicet juvenili. — (3 p., quaest. 46, art. 9, ad 4; et lib. 4 contra Gent., cap. 88.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod non omnes resurgant in eadem aetate, scilicet juvenili. Quia Deus resurgentibus, praecipue beatis, nihil subtrahit quod ad perfectionem hominis pertinet. Sed aetas pertinet ad perfectionem hominis, cum senectus sit venerabilis aetas. Ergo senes non resurgunt in aetate juvenili.

2. Praeterea, aetas computatur secundum mensuram temporis praeteriti. Sed impossibile est tempus quod fuit praeteritum, non praeterisse. Ergo impossibile est eos qui majoris aetatis fuerunt, ad aetatem juvenilem reduci.

3. Praeterea, illud quod magis fuit de veritate humanae naturae in unoquoque, maxime resurgit in eo. Sed quanto aliquid primo fuit in homine, tanto videtur magis ad veritatem humanae naturae pertinuisse: quia in fine propter virtutem speciei debilitatam comparatur vino aquoso corpus humanum, ut patet per Philosophum in 1 de Gener. (text. 88). Ergo si omnes debent in eadem aetate resurgere, magis deest quod resurgant in aetate juvenili quam juvenili.

Sed contra est quod dicitur Ephes. 4, 15: *Donec occurramus omnes . . . in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi.* Sed Christus resurrexit in aetate juvenili, quae circa triginta annos incipit, ut Augustinus dicit (lib. 22 de Civit. Dei, cap. 15). Ergo et alii in aetate juvenili resurgunt.

Praeterea, homo in maxima perfectione naturae resurgit. Sed natura humana perfectissimum statum habet in aetate juvenili. Ergo in illa aetate resurgunt omnes.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod omnes resurgant ejusdem staturae. Sicut enim homo mensuratur quantitate dimensionum, ita quantitate durationis. Sed quantitas durationis in omnibus reducitur ad eandem mensuram, quia omnes in eadem aetate resurgunt. Ergo quantitas dimensionis in omnibus reducitur ad eandem mensuram, ut in eadem statura omnes resurgant.

2. Praeterea, Philosophus dicit in 2 de Anima (text. 41), quod *omnium natura constantium terminus est et ratio magnitudinis et augmenti.* Sed ille terminus non est nisi ex virtute formae, cui debet congruere quantitas, sicut et omnia alia accidentia. Ergo cum omnes homines habeant eandem formam specificam, in omnibus debet esse secundum naturam eadem quantitatis mensura, nisi sit error. Sed error naturae corrigetur in resurrectione. Ergo omnes resurgunt in eadem statura.

3. Praeterea, quantitas resurgentis non poterit esse proportionata virtuti naturali, quae primo cor-

pus formavit: nam alias qui non poterunt ad majorem quantitatem perducere virtute naturae, nunquam in majore quantitate resurgent; quod falsum est. Ergo oportet quod quantitas illa proportionetur virtuti reparanti corpus humanum per resurrectionem, et materiae de qua reparatur. Sed virtus reparans omnia corpora est eadem numero, scilicet virtus divina; cineres autem omnes, ex quibus reparantur humana corpora, se habeat aequaliter ad suscipiendam actionem praedictae virtutis. Ergo ad eandem quantitatem terminabitur resurrectio omnium hominum; et sic idem quod prius.

Sed contra, quantitas naturalis sequitur naturam uniuscujusque individui. Sed in resurrectione non variatur natura individui. Ergo nec quantitas naturalis ejus. Sed non est eadem quantitas naturalis omnium hominum. Ergo non omnes resurgunt in eadem statura.

Praeterea, natura humana reparabitur per resurrectionem ad gloriam vel ad poenam. Sed non erit eadem quantitas gloriae vel poenae in omnibus resurgentibus. Ergo nec eadem quantitas naturae.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod omnes resurgant in sexu virili. Quia dicitur Ephes. 4, quod occurrerimus omnes in virum perfectum. Ergo non erit ibi nisi sexus virilis.

2. Praeterea, in futuro omnis cessabit praelatio, ut dicit Glossa 1 Corinth. 13. Sed mulier naturali ordine subdita est viro. Ergo mulieres non resurgent in sexu muliebri, sed virili.

3. Praeterea, illud quod est occasionaliter et praeter intentionem naturae inductum, non resurgit: quia in resurrectione omnis error tollitur. Sed sexus muliebris est praeter intentionem naturae inductus ex defectu virtutis formativae in semine, quae non potest perducere materiam concepti ad perfectionem virilem: unde dicit Philosophus in 16 de Animalibus (videlicet lib. 2 de Gener. Animal., cap. 5), quod femina est mas occasionaliter. Ergo sexus muliebris non resurgit.

Sed contra est quod dicit Augustinus, 22 de Civit. Dei (cap. 17): *Melius sapere videntur qui utrumque sexum resurrecturum esse non dubitant.*

Praeterea, Deus reparabit in resurrectione quod in homine fecit in prima conditione. Sed ipse fecit mulierem de costa viri, ut patet Genes. 2. Ergo ipse sexum femineum in resurrectione reparabit.

QUAESTIUNCULA IV.

Uterius. 1. Videtur quod resurgant in vita animalium, ut scilicet utantur actu nutritivae et generativae. Quia resurrectio nostra erit conformis resurrectioni Christi. Sed Christus post resurrectionem legitur comedisse, ut patet Joan. ult. et Luc. ult. Ergo et homines post resurrectionem comedent, et eadem ratione generabunt.

2. Praeterea, distinctio sexuum ad generationem ordinatur; et similiter instrumenta quae deserviunt virtuti nutritivae, ordinantur ad comestionem. Sed homo cum omnibus huiusmodi resurgit, ut ex supra dictis patet. Ergo utetur actibus virtutis generativae et nutritivae.

3. Praeterea, totus homo beatificatur et secundum animam et secundum corpus. Sed beatitudo